

Klasės vadovui

Kas yra patyčios?

Asta Ignatavičiūtė ir Rima Tomkuvienė

Parengta pagal Vilniaus Jeruzalės vidurinės mokyklos Smurto ir patyčių prevencinės programos „Olweus“ rekomendacijas tėvams

Rekomendacijos tėvams

Kas yra patyčios?

Tai tyčinis, pasikartojantis, agresyvus vaikų ir paauglių elgesys, nukreiptas į silpnesnį vaiką, siekiant sukelti jam skausmą – fizinį arba emocinį.

Patyčios – tai:

- ▶ prasivardžiavimas;
- ▶ erzinimas;
- ▶ grasinimas;
- ▶ mušimas;
- ▶ spardymas;
- ▶ stumdymas;
- ▶ apkalbinėjimas;
- ▶ ignoravimas;
- ▶ daiktų gadinimas;
- ▶ daiktų ar pinigų atiminėjimas.

Požymiai, bylojantys, kad Jūsų vaikas patiria patyčias:

- ▶ grįžta iš mokyklos, praradęs daiktą ar pinigus;
- ▶ parsineša sugadintus mokyklinius reikmenis;
- ▶ turi mėlynių, įdrėskimų;
- ▶ į mokyklą pradėjo eiti kitu keliu;
- ▶ be aiškios priežasties pradėjo nenorėti eiti į mokyklą;
- ▶ grįžęs iš mokyklos, būna irzlus, nuliūdęs ar neįprastai emociingas.

Kuo galite padėti savo vaikui, jeigu jis patiria patyčias?

Išklausykite!

Jei vaikas pasisako, kad patiria bendraamžių patyčias, pirmiausia išklusykite jį. Leiskite vaikui išsipasakoti. Atkreipkite dėmesį, kad, kalbėdamas apie patyčias, vaikas gali laikyti save skundiku. Būtinai akcentuokite, kad pasipasakodamas jis elgiasi teisingai. Patikinkite, kad vaikas bet kada gali kreiptis pagalbos į Jus. Nekaltinkite jo dėl patiriamų patyčių, nes vaikai nėra kalti dėl to, kad iš jų tyčiojamasi. **Niekas neturi teisės tyčiotis ir žeminti kito žmogaus.** Nebūkite abejingi, jei vaikas pasakoja, kas vyksta, prašo Jūsų pagalbos. Vienam išspręsti patyčių problemą yra labai sunku. Jei nujaučiate, kad Jūsų vaikas patiria patyčias, bet nediršta pasipasakoti, galite apie tai paklausti jo draugų ar mokytojų. Jei vaikas atsisako papasakoti apie patiriamas patyčias, pasiūlykite jam pasikalbėti su kuo nors kitu, keliančiu jo pasitikėjimą.

Problemos sprendimo būdų ieškokite drauge!

Jūsų reakcija ir elgesys yra labai svarbu:

- ▶ venkite skubotų ir neapgalvotų savo veiksmų, pavyzdžiui, nepulkite ieškoti besityčiojančio vaiko tėvų. Gali būti, kad tokio elgesio Jūsų vaikas nepageidauja, nes baiminasi, kad dėl to patyčios tik dar labiau sustiprės;
- ▶ būtinai **aptarkite su vaiku**, ką ir kaip toliau darysite. Galite pasiūlyti vaikui užsirašyti faktus apie patyčias;
- ▶ labai svarbu, kad vaikui kartotumėte, jog **jį mylite** ir stengiatės padaryti viską, kas įmanoma, kad jis jaustųsi saugus;
- ▶ nesūlykite vaikui „**duoti atgal**“. Agresyviai gindamasis, vaikas kitų gali būti įvertintas kaip skriaudėjas ir apkaltintas;
- ▶ patyčios **nesiliauja iš karto**. Tam reikia laiko. **Neskubėkite perversi vaiko į kitą mokyklą**, nes tai iš jo gali pareikalauti daug pastangų, mėginant prisitaikyti naujoje klasėje, be to, negalima garantuoti, kad patyčios tikrai liausis.

Pagalbos kreipkitės į klasės auklėtoją ar mokyklos administraciją!

Siekiant išspręsti patyčių problemą, **reikalingas aktyvus mokytojų, mokyklos administracijos, tėvų ir mokinių bendradarbiavimas.**

- ▶ Pasikalbėkite su mokytojais apie patyčias, **kad jie žinotų**, kas vyksta. Kalbėdami su klasės auklėtoju **venkite kaltinimų ir išreikškite susirūpinimą** tuo, kas vyksta su Jūsų vaiku. Pasiteiraukite, kaip vaikui sekasi bendrauti su kitais vaikais klasėje, kokius auklėtojas mato santykius tarp bendraklasių.
- ▶ Jūs **galite pasikalbėti ir su mokyklos direktoriumi ar direktoriaus pavaduotojomis** bei pasitarti, kaip reaguoti į situaciją ir kaip toliau elgtis.

Kreipkitės į mokykloje dirbančias specialistes:
socialines pedagoges, psichologę.

Klaidingos nuostatos apie patyčias:

- ▶ „Vaikai yra vaikai! Jie taip tik juokauja. Jiems išaugus, patyčios liausis, todėl neverta kreipti į jas dėmesio“
- ▶ „Patyčių situacijoje dalyvauja tik du asmenys – skriaudėjas ir auka, todėl tai nėra didelė problema“
- ▶ „Mokytojai visada žino, ar jų klasėje vyksta patyčios“
- ▶ „Kiekvienas vaikas privalo išmokti pakovoti už save, todėl patyčios tik padeda jam sutvirtėti ir užsigrūdinti“
- ▶ „Patyčios visada buvo ir bus. Jų masto sumažinti neįmanoma“
- ▶ „Pagalba reikalinga tik patyčių aukoms, o skriaudėjai turi būti tiesiog baudžiami“
- ▶ „Skūstis dėl patiriamų patyčių yra kvaila ir vaikiška“

Jei Jūsų vaikas yra patyčių stebėtojas

Nesvarbu, kokį vaidmenį vaikas atlieka – **patyčios veikia kiekvieną.**

Vaikai, stebintys patyčias, vengia aktyviai į jas reaguoti ir stabdyti, **nes dažniausiai mano:** pats galiu tapti patyčių auka; dar labiau pakenksiu bendraklasiui, iš kurio tyčiojamas; nesulauksiu kitų mokinių ar mokytojų palaikymo.

Paašikinkite vaikui, kad saugumas mokykloje priklauso nuo kiekvieno vaiko ir tylėjimas tik gilina problemas bei nepadeda jų spręsti.

Jei sužinojote, kad Jūsų vaikui tenka stebėti patyčias, skatinkite jį kalbėti apie tai, kas vyksta, kaip Jūsų vaikas jaučiasi, kaip reaguoja. Kartu su vaiku aptarkite baimes ir galimus reagavimo į patyčias būdus.

Apie sužinotas patyčias praneškite klasės auklėtojui.

Vilniaus Jeruzalės vidurinė mokykla nuo 2008 m. dalyvauja „Olweus“ patyčių prevencijos programoje. Šiomet baigėme įgyvendinti pirmąjį programos etapą, ruošiamės „Olweus“ programos kokybės užtikrinimo sistemos diegimui mokykloje.

Mokinių tyrimo rezultatai parodė, kad patyčių tarp mokinių ištis sumažėjo, pagerėjo tarpusavio santykiai. Vaikai dažniau pasisako apie patiriamas patyčias. Keičiasi ir mokinių nuostatos: mažiau mokinių teigia, kad prisidėtų prie patyčių, jei jos būtų nukreiptos į vaiką, kurio jie nemėgsta. Mokiniai noriai dalyvauja klasės valandėlėse, vaidina patyčių situacijas ir jas nagrinėja, žiūri filmus ir juos aptaria. 1–6-ųjų klasių mokiniai per klasės valandėles rengė projektą „Miestas be patyčių“: piešė plakatus, darė lankstinukus, „statė“ miestus (namus, gatves), kuriuose nėra patyčių...

Mokyklos bendruomenė stengiasi laikytis 4-ių pagrindinių taisyklių, nukreiptų prieš patyčias. Jas galima išvysti visur: kabinetuose (net ir direktoriaus), mokyklos koridoriuje, mokinių pasiekimų ir pažymių knygelėse...

Pasikeitė ir mokyklos personalo požiūris į projektą. Jei jo pradžioje buvo nepatenkintų „dar viena naujovė“, tai vėliau visi džiaugėsi galimybe nuolat susitikti mokymosi ir supervizijų grupių susirinkimuose, pasidalyti patirtimi, problemomis bei kartu ieškoti būdų, kaip jas spręsti. Mokymosi ir supervizijų grupių susirinkimuose mokyklos darbuotojai mokėsi, tobulėjo, formavo komandinio darbo, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius.

Dabar **suaugusieji mokykloje akyliau stebi, kas vyksta, dažniau bando stabdyti patyčias.**

Į projektą buvo įtraukti ir mokinių tėvai. Per tėvų susirinkimus vyko projekto, tyrimų rezultatų pristatymai. Paruoštas lankstinukas tėvams „**Smurto ir patyčių prevencijos programa „Olweus“. Rekomendacijos tėvams**“.

Mokyklos bendruomenė skatinama pasisakyti apie patiriamas patyčias: mokyklos bibliotekoje pakabinta „**skriaudų dėžutė**“, sukurtas elektroninis paštas.

Manome, kad „Olweus“ patyčių prevencijos programa mokyklai yra naudinga, nes:

- ▶ ji apima visą mokyklos bendruomenę (mokyklos darbuotojus, mokinius, tėvus);
- ▶ aiški ir nekintanti programos struktūra motyvuoja sistemingam darbui, siekiant sumažinti patyčias;
- ▶ pasikeitė požiūris į patyčias, sumažėjo jų atvejų;
- ▶ skatinamos mokinių socialinės, asmeninės kompetencijos;
- ▶ tobulinamos mokytojų bendrosios kompetencijos.

Rima TOMKUVIENĖ

Vilniaus Jeruzalės vid. m-klos
direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Asta IGNATAVIČIŪTĖ

Socialinė pedagogė, „Olweus“ programos instruktorė